

Cerveau Mijland

CIP - GEGEVENS KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK, DEN HAAG

Mijland, Ivo
Cerveau Mijland; 25 inspirerende blogs uit een gastvrij onderwijsbrein
Uitgeverij Quirijn
Oirschot, 2019

ISBN: 978-90-79596-47-8

NUR: 100

©2019 berust bij de uitgever
Vormgeving en drukwerkbegeleiding: Kabeljauws
Afbeeldingen: Getty Images, iStock, Dreamstime

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Cerveau Mijland

25 INSPIRERENDE BLOGS UIT EEN GASTVRIJ ONDERWIJSBREIN

Ivo Mijland

Inhoud

Voorwoord	7
Inchecken	9
Een plasje buiten de pot	13
Welkom in het brein van Nagy	21
Een kind is meer dan zijn gedrag	37
De speld en de hooiberg	47
Kun je positief 'manipuleren'?	57
Is het wel 'evidence based'?	67
Een wijze les uit Ebbing, Missouri	75
Wat scholen kunnen leren van carnaval	83
Een rolstoel voor het brein	93
Het misbruik van de term 'precedent'	99
De kracht van klagende ouders	105
De kracht van aandacht	113
Drie ongevraagde adviezen aan de minister van Onderwijs	119
Reparaties zijn slecht voor je zelfvertrouwen	129
Do's en don'ts van je goede voornemens	135
Drie dingen die je moet weten over faalangst	143
De zes belangrijkste redenen waarom pesten niet stopt	151
Dat doe ik straks papa...	161
Dyslexie in de klas	171
Nieuw (school)jaar, nieuwe groepsdynamische kansen	183
Stop met zwartepieten	191
Gewone meisjes eten geen papier	199
Van ziekte winst naar beterschap	209
Leraren zijn net leerlingen	221
Gastvrij nee zeggen; de kunst van het begrenzen	231
Uitchecken	236

Voorwoord

Ik stelde aan mijn volgers op Twitter de vraag: wat is een goede meester/juf? Er zijn mensen die de aanspreektitel 'meester' of 'juf' minachtend vinden klinken. Dat doet geen recht aan de status die het beroep zo nodig heeft. Ik vind het juist eretiteln. Het gaat om de betekenis die je eraan geeft. Dus nogmaals: wat is een goede juf of meester?

Ik kreeg vele honderden antwoorden, ik noem er een paar.

'Iemand met de naïviteit te denken dat zij het verschil kan maken.'

'Iemand met Lef. Durf. Moed.'

'Iemand die kan boeien en verwonderen.'

'Iemand die weet dat er geen gezondere oefening is dan tegen de stroom inzwemmen.'

'Een authentiek mens dat gevoelens durft te uiten, goed met kinderen kan omgaan en empathisch is. #andersdanmijneigenman.'

'Iemand die verstand heeft van zijn vak en niet alleen sheets of filmpjes op YouTube laat zien waar iemand anders uitleg geeft.'

'Iemand die verbinding maakt met de groep als geheel en ieder kind individueel. Dus inspelen op behoefte en uitdagen om te leren.'

'Iemand die lekker vaak ziek is.'

'Eentje waar je 30 jaar later nog met een goed gevoel aan terugdenkt.'

Die laatste vind ik prachtig. Het lijkt me een belangrijk doel voor iedereen in het onderwijs. Denk zelf eens terug aan degenen van wie je ooit les hebt gehad. Aan wie denk jij met een goed gevoel terug? En waarom? Op die laatste vraag komt nooit een antwoord als: die heeft mij geweldig de werkwoordspelling uitgelegd. Of, door hem begreep ik hoe je een integraal kon berekenen. Nee, je denkt aan iemand met

een goed gevoel terug omdat diegene vertrouwen gaf. Omdat hij liet merken dat hij in jou geloofde. Dat hij kon laten merken dat het helemaal niet erg was om iets helemaal fout te doen omdat je dan in elk geval wist hoe het niet moest. Iemand die liet merken dat hij verder kon kijken dan hoe je je op dat moment gedroeg. Kortom, iemand die – in elk geval bij momenten - jou het gevoel gaf dat je echt werd gezien. Al het leren begint bij de relatie. Dat is de basis van de pedagogiek. Leren doe je samen.

Als een leerling roept 'ik kan het', roept hij net zo hard 'wij kunnen het'. Leraar en leerling bepalen elkaar. Niet als vrienden. Dat hoeft niet. Juist niet. In de ongelijkheid verheffen ze elkaar. Samen. Met elkaar. En dat legt Ivo Mijland in zijn nieuwste boek - wat mij betreft - op allerlei praktische én zeer verhelderende manieren uit. Niet alleen in de relatie met leerlingen (en hun ouders) die het je makkelijk maken, maar juist ook bij degene die het 'samen' soms zo ingewikkeld maken. Lees het. Neem het mee. De kans is groot dat jouw gasten dan over 30 jaar met een goed gevoel aan jou terug denken.

Peter Heerschop
Cabaretier/televisiemaker

29 oktober 2019

Inchecken

Mon cerveau est submergé, oftewel in mijn brein is het altijd druk. En gezellig. In mijn hoofd woont onderwijs, waar, net als in het onderwijs, veel mooie dingen gebeuren. Elke dag. Ik zie hoe leraren, conciërges, directeuren, onderwijsassistenten heerlijk gastvrij reageren op leerlingen en hun ouders. In het eerste hoofdstuk van dit boek leg ik nog een keer uit hoe je nog meer plezier kunt beleven aan al die ontmoetingen. Het is de verkorte versie van mijn vorige boek *Makkelijker kunnen we het niet maken, wel leuker*. Het is de basisattitude om verder te kunnen met dit boek. Want na het verschijnen van dat boek kreeg ik ook enkele terughoudende reacties. ‘Het is toch lang niet altijd leuk hoe leerlingen, collega’s en ouders doen?’ Een terechte opmerking, want niet iedereen doet altijd even leuk, en soms heb je zelfs te maken met ernstige problematiek. Maar stel je jezelf wel eens de vraag of je in die situaties zelf leuk blijft? Hoe gastvrij reageer jij op onaangename situaties? In mijn 24e boek laat ik zien hoe je gastvrij kunt blijven reageren op lastige klanten. Het boek bestaat uit 25 blogs - ik noem ze ‘kamers’ - met veelvoorkomende en herkenbare onderwijsproblemen. Vervelende ouders, brutale leerlingen, lastige pubers, ontspoorde jongeren, afstromende havisten... In mijn hoofd ging ik op zoek naar een gastvrij antwoord op die problemen. Die problemen vond ik op school, in trainingen, in de krant en op tv. Vervolgens stelde ik mezelf de vraag: hoe kun je als kasteelheer gastvrij blijven als er problemen op je pad komen? In alle kwetsbaarheid laat ik zien hoe ingewikkeld dat kan zijn, maar ook hoe mooi het is als het lukt je te verbinden met lastige klanten. In *Cerveau Mijland* blijven mijn hersenen zoeken naar mogelijkheden en laat ik zien hoe je bij elk probleem een nieuwe kans kunt creëren. Ik heet je welkom in mijn kasteel. Ik nodig je uit te beginnen met het creëren van het ‘later zullen ze zich herinneren

wat je deed'. Welkom in Cerveau Mijland. Daar is altijd ruimte voor een regen aan kansen. Voor een lach en een traan. Ik hoop dat je er een fijne tijd hebt.

Groetjes van uw gastheer,

Ivo Mijland

Een plasje buiten de pot

Hoe gastvrij sta jij eigenlijk voor de klas? Zijn jouw klanten koning? Of ben jij koning in jouw klaslokaal. Ziet het er gastvrij uit in jouw lokaal? Kunnen jouw klanten het waarderen om bij jou te gast te zijn? Als ik mijn docenten op de lerarenopleiding moest geloven, was het niet de bedoeling dat leerlingen zich thuis zouden voelen. Steevast kreeg ik het advies om met ijzeren discipline, als een leeuwentemmer, de pubers op hun plaats te zetten. Gastvrijheid en vriendelijkheid? Die kwamen later wel. Op zijn vroegst na de kerstvakantie. Inmiddels heb ik geleerd, met vallen en opstaan, dat het - voor mij in ieder geval - precies andersom werkte. 'Eerst de relatie en dan pas de prestatie' werd gaandeweg mijn onderwijsmotto. Leerlingen moesten merken dat ik er alles aan deed om aan klantenbinding te doen. Ik wilde dat ze aan het eind van het jaar terugblikten op een fijne tijd en ontwikkelde het besef dat het leren dan vanzelf makkelijker en succesvoller verliep. De leraren op de lerarenopleiding legden de nadruk op didactiek en startten vanuit de overtuiging dat kinderen iets aanleren een lastig proces is. Het ging vaak over didactiek en cognitie. Over de relatie repten ze in die tijd met geen woord. In Cerveau Mijland staat de relatie centraal. Vanuit gastvrijheid en ontmoeting ontstaat verbinding, motivatie en verlangen. Gastvrijheid is niet alleen belangrijk als het goed gaat, maar ook en vooral als het gedrag van je gasten lastig wordt. In Cerveau Mijland ontmoet ik die gasten niet als probleem, maar als de mogelijke ambassadeurs voor mijn B&B. Het lastige gedrag is het begin van de oplossing, áls je maar gastvrij reageert. In Cerveau Mijland staat de klant (de leerling én zijn ouders) centraal. Om de simpele reden dat zij de toekomstige ambassadeurs zijn van de school waar je werkt. In Cerveau Mijland is de (lastige) klant koning.

Op het moment dat ik dit schrijf, zijn we als gezin met kinderen van 7, 15 en 17 op zoek naar een leuke B&B en aansluitend naar een leuke camping in Frankrijk. Ik neem aan dat jij het logisch vindt dat we streven naar twee leuke weken. Voor een geslaagde vakantie heb je van alles nodig. Voor iedereen is dat verschillend. De een wil wandelen, de ander zwemmen. Weer een ander verlangt naar een hangmat. Maar aan de basis van een geslaagde vakantie staat één element: degene aan wie je de euro's overmaakt, moet jou het gevoel geven dat de kosten-batenverhouding in orde is. Hij moet een volleerd gastheer zijn. Hij zorgt voor zijn gasten. Cerveau Meiland kan prachtig zijn - met mooie kamers, heerlijke wijnen en prachtige uitzichten. Maar is het nog steeds leuk als Martien Meiland en zijn vrouw niet leuk doen tegen jou en je kinderen? Blijf je overnachten als hij je voortdurend aanspreekt op wat je verkeerd doet? 'Het glas moet in een andere glasbak', 'het ontbijt had je gisteren moeten boeken', 'je had niet langer dan vijf minuten mogen douchen', 'de hond had niet mogen blaffen' en 'je kinderen hadden niet zo lang op de wifi mogen zitten'. Blijf je je thuis voelen als blijkt dat de wijnen alleen voor de Meilandjes zelf bedoeld zijn? Dat het ontbijt door een norske, mopperende gastheer wordt opgediend en als elke vraag met een snauwerige stem wordt beantwoord? Ik weet niet hoe jij erover denkt, maar ik zou deze B&B na een dag verlaten. Zelfs als de kamers prachtig zijn, het uitzicht sprookjesachtig is en je in een schitterende omgeving verblijft. Waarom? Omdat je vakantieplezier niet alleen zit in de faciliteiten en mogelijkheden maar vooral ook in het contact met de aanbieders ervan.

Open dag

Op een school werkt het niet anders dan op een camping of in een B&B. Als je met je kind een open dag bezoekt waar je de nieuwste lesmethodes ziet, prachtige lokalen met keurige materialen en een goed geboende vloer, dan heeft al dat moois weinig waarde als de mensen niet in verbinding staan met de bezoekers. Een succesvolle les is niet

alleen de inhoud, maar ook en vooral de relatie die degene die de inhoud verspreidt met je aangaat. Een goede leraar zorgt er dus voor dat de leerlingen niet alleen in een leerrijke omgeving komen, maar ook in een gastvrije omgeving. Een plek waar je goed behandeld wordt. Waar je niet alleen kunt genieten van de omgeving, maar ook van de mensen die laten zien dat ze ervan genieten dat jij in hun omgeving verblijft.

Verandering

Uiteraard kennen we allemaal klassen waar het vanzelf gaat. Waar je de ijzeren discipline zoals die op de lerarenopleiding gepredikt werd, helemaal niet nodig hebt. Soms heb je klassen waar het onderwijs aan jouw gasten vanaf de eerste tot de laatste minuut vanzelf gaat. Wat laat jij in die klassen zien en welke verschillen zien lastige klassen als ze jou in deze les konden observeren? Bedenk voor jezelf welk gedrag jij laat zien in die positieve, hardwerkende klassen. Er zijn immers ook klassen waar het anders verloopt. Waar het niet vanzelf leuk is. Waar je jouw gedrag laat beïnvloeden door het gedrag van de leerlingen. Als dat zo is, kun je twee besluiten nemen.

- A. Ik ga het gedrag van de leerlingen veranderen.
- B. Ik ga het gedrag van mezelf veranderen.

De managementgoeroe Steven Covey leerde ons al dat optie A wellicht logisch lijkt, maar helemaal niet logisch is. Natuurlijk kun je stellen dat leerlingen moeten luisteren en opletten. Anders halen ze geen diploma. Maar als je leerlingen vanuit dwang en repressie op laat letten, moet je je afvragen: letten ze ook echt op én vind ik het plezierig om zo les te geven? Optie B - de verandering bij jezelf zoeken - is veel moeilijker. Hier gaat het immers om de relatie tussen mens en mens en de uitdaging om ook onder lastige omstandigheden een vriendelijke gastheer te blijven. Bij optie B moet je gaan kijken wat je ineffectieve

patronen zijn en welke je ervoor in de plaats kunt zetten. Je gaat dan ontdekken hoe je je gedrag bij leuke klanten kunt handhaven als je klanten vervelend gaan doen. Wat ga je zelf doen om het samenzijn tussen jou en de moeilijker klas te verbeteren?

Voel je je welkom?

Het aloude spreekwoord 'wie goed doet, goed ontmoet' raakt de kern. Dit betekent dat je leerlingen vanaf de start van hun verblijf moet laten voelen dat ze welkom zijn. Dat je het leuk vindt dat ze komen. Een B&B hebben is leuk, maar zonder gasten kun je de tent al snel sluiten. En ja, ook in een B&B komen niet alleen blij en positieve gasten. Soms moet je een beetje harder werken om gastvrij te kunnen blijven. Dat doe je niet alleen voor je leerlingen, maar ook voor jezelf. Het is in jouw belang dat leerlingen zodra ze jouw lokaal verlaten, zoveel mogelijk tevreden spreken over wat ze bij jou hebben meegemaakt. Hoe meer positieve reviews, hoe makkelijker je werk wordt. Een succesvolle gastheer is niet iemand die alleen maar leuke kamers verhuurt, een leuk zwembad en een leuk voetbalveld heeft en een leuk uitzicht vanaf het balkon aanbiedt. Martien Meiland vindt het geweldig dat hij een B&B heeft. Hij vindt het prachtig dat hij gasten krijgt en voert zijn werk vanuit die passie met energie en kennis van zaken uit. Hij is blij met zijn gasten, omdat de gasten zorgen dat hij kan doen waar hij echt plezier in beleeft en goed in is: een B&B runnen. Hij kan zijn droom alleen verwezenlijken als hij gasten heeft, dus doet hij er alles aan om die gasten een gastvrije ontvangst te bieden.

Leerplicht

De eigenaar zal wel moeten. Als hij niet leuk doet, kan hij zijn kasteeltje op (korte) termijn sluiten. Omdat je niet gaat betalen voor een vakantie waar je niet gastvrij ontvangen en behandeld wordt. In het onderwijs heb je niet zo snel last van een teruglopend aantal bezoekers. Er is immers een leerplicht, dus ze komen toch wel terug. Ligt

daar niet juist de morele plicht van elke leraar? Als ze moeten komen, heb je er dan niet juist voor te zorgen dat móeten leren snel voelt als mógen leren? En is het in essentie zelfs niet zo dat leren aangenaam is en het de kerntaak van een leraar is om dat voor te leven? Juist daarom is het de overweging waard te investeren in het uitgroeien tot een (nog) betere gastheer. Je krijgt er namelijk een groot cadeau voor terug: een positief onderwijsleven. Lukt het niet met een leerling? Lees een boek, volg een training, raadpleeg een collega die het wel voor elkaar krijgt, volg een opleiding of ga in gesprek met een coach. Laat je leerlingen zien en horen dat je de oorzaak en de mogelijke oplossing niet zoekt bij de leerlingen, maar eerst en vooral kiest voor een verandering en investering bij jezelf. Leerlingen die merken dat je van en over ze wilt leren, zijn veel meer bereid om jou een constructieve houding terug te geven.

Fotoalbum

Kinderen die merken dat ze welkom zijn - zelfs als ze een keer buiten de pot hebben geplast - zijn doorgaans leukere gasten. Gastvrije leraren hebben daardoor niet alleen leukere leerlingen, maar vooral ook een leuke baan. Heeft een B&B-eigenaar dan nooit te maken met minder leuke gasten? Tuurlijk wel. Ook bij Cerveau Meiland zitten soms gasten die vooral hopen een keer met hun kop op de landelijke televisie te komen en die de eigenaren van het kasteel ongepast behandelen. Maar als je van je werk houdt, lukt het om plezier te maken met elke bezoeker. Zelfs als je zijn plasje buiten de pot zelf op moet ruimen omdat hij niet toegeeft dat hij het gedaan heeft. Je wilt namelijk niet dat de andere bezoekers last hebben van het niet leuke gedrag van een van je gasten. Een goede gastheer denkt aan het eind van het seizoen niet terug aan dat plasje van die ene gast, maar aan de vele herinneringen die wel leuk waren. Zo creëert hij positieve herinneringen en zwaait hij gasten uit die die die herinneringen delen met poten-

tiële nieuwe gasten. Wat ga jij morgen doen om het fotoalbum van je onderwijsleven bezienswaardig te maken?